

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา ตามสภาพความแตกต่างของขนาดของโรงเรียน และประสิทธิภาพในการเป็นครูใหญ่

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน
2. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเป็นครูใหญ่ต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรได้แก่ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2523 จำนวน 165 คน เป็นครูใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่ 30 คน ขนาดกลาง 62 คน และขนาดเล็ก 73 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับรูปแบบ ภาษา และเนื้อหาสาระ นำไปทดลองใช้กับครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ที่ไม่ใช่วัยอย่างประชากร จำนวน 20 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบและข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 4 อุปสรรคที่ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการ

2. นำแบบสอบถามไปใช้กับตัวอย่างประชากร จำนวน 165 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมาร้อยละ 100 แต่เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบครบถ้วนสมบูรณ์ 163 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.78

3. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เมื่อพบความแตกต่างแล้วจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (Post hoc Comparison) ด้วยวิธีทดสอบแบบนิวแมน-เคิลส์ (Newman-Keuls Test) ทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน และเรียงลำดับความสำคัญของอุปสรรค แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1.1 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาเป็นชายมากกว่าหญิง กล่าวคือเป็นชายร้อยละ 97.55 เป็นหญิงร้อยละ 2.45 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.65 มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่ระหว่าง 1 - 5 ปี มากที่สุดถึงร้อยละ 42.33 และร้อยละ 5.52 มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่ 21 - 25 ปี ครูใหญ่วุฒิ ป.ม., พ.ม. หรือเทียบเท่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.61 ครูใหญ่ร้อยละ 53.99 ทำการสอนประจำวิชา และอีกร้อยละ 9.20 ไม่ได้ทำการสอน

1.2 โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 83.23 ทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 5.99 และมีโรงเรียนที่เปิดรับนักเรียนตามโครงการจัดการเรียนการสอนนักเรียนส่งกลุ่มอายุร้อยละ 2.40

1.3 ขนาดของโรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากถึงร้อยละ 44.17 เป็นโรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 38.04 และเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 17.79

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา

ความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการ สรุปได้ดังนี้

2.1 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา มีปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยส่วนรวมเป็นรายด้าน ในระดับปานกลางทุก ๆ ด้าน

2.2 เมื่อวิเคราะห์ปัญหาในแต่ละด้านพบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาในระดับน้อยถึงระดับมากที่สุด แยกได้ดังนี้

2.2.1 ด้านกระบวนการบริหารที่สนับสนุนงานวิชาการ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาศึกษามีปัญหามากที่สุด เรื่องงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงานวิชาการไม่เพียงพอ ส่วนเรื่องอื่น ๆ เป็นปัญหาระดับปานกลาง และระดับมาก

2.2.2 ด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาศึกษามีปัญหามากที่สุด เรื่องทางราชการแจกหนังสือเรียนล่าช้า ทำให้เกิดปัญหาการเรียนการสอน ส่วนเรื่องอื่น ๆ เป็นปัญหาระดับปานกลาง และระดับมาก

2.2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาเห็นว่า เรื่องที่เป็นปัญหาน้อยคือ การตัดครูสอนประจำชั้น หรือสอนประจำวิชายังไม่เหมาะสม ส่วนเรื่องอื่น ๆ เป็นปัญหาระดับปานกลาง และระดับมาก

2.2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง และระดับมาก

2.2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลางและระดับมาก

2.2.6 ด้านการวัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาเห็นว่า เรื่องที่เป็นปัญหาน้อย คือสภาพของชุมชนไม่อำนวยความสะดวกให้โรงเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

3. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาด ใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

3.1 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่น ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการบริหารที่สนับสนุนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร

3.2 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยของปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านกระบวนการบริหารที่สนับสนุนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปรากฏว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีปัญหาแตกต่างจากครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีปัญหาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 4 ด้าน และผลจากการทดสอบพบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการมากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

4. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่มาก และครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่น้อย มีปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการนิเทศการศึกษา กล่าวคือ ครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่น้อยมีปัญหาในด้านการนิเทศการศึกษามากกว่าครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่มาก ส่วนด้านกระบวนการบริหารที่สนับสนุนงานวิชาการ หลักสูตรและเอกสารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่ต่างก็มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

5. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการ คือ ขาดงบประมาณสนับสนุน รองลงไปได้แก่ ขาดแคลนครู และนักเรียนส่วนใหญ่ยากจน

6. ข้อเสนอแนะของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

6.1 ด้านกระบวนการบริหารที่สนับสนุนงานวิชาการ ได้เสนอแนะให้จัดงบประมาณสนับสนุนกิจการโรงเรียนประถมศึกษาให้เพียงพอ โดยจัดสรรเป็นรายหัวของนักเรียน และควรให้โรงเรียนเป็นผู้จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เอง ก่อสร้างอาคารเรียน และอาคารประกอบให้เพียงพอ

กับความต้องการของโรงเรียน ส่งเสริมด้านขวัญและกำลังใจของครูทั้งในด้านสวัสดิการ การส่งเสริมวิทยฐานะของครู สดให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งในระดับผู้บริหารและครูปฏิบัติการ พิจารณาการบริหารงานบุคคลด้วยความเป็นธรรม สร้างเกณฑ์ประเมินความรู้ของครู และตั้งคณะกรรมการพิเศษตรวจสอบผลงานของครู ตลอดจนการให้การสนับสนุน ติดตามผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ

6.2 ด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร เสนอแนะให้จัดทำหนังสือเรียน สมุด คู่มือครู ให้เพียงพอและทันในต้นปีการศึกษา และสดให้มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด

6.3 ด้านการศึกษารียนการสอน เสนอแนะให้หาวิธีการกระตุ้นให้ครูตั้งใจปฏิบัติการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ สดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อประกอบการสอนให้พร้อม โดยสดให้มีส่วนเพื่อเป็นแหล่งบริการสำหรับครู สดให้มีการครบทุกชั้นเรียน และมีครูพิเศษ โดยพิจารณาบรรจุแต่งตั้งตามวิชาเอก และตามความสามารถ

6.4 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา เสนอแนะให้มีการจัดทำข้อสอบมาตรฐานเป็นข้อสอบกลาง เพื่อวัดผลการเรียนของนักเรียน และจัดทำคู่มือวัดและประเมินผลสำหรับครู

6.5 ด้านการนิเทศการศึกษา เสนอแนะให้มีการปรับปรุงระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สดการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเทคนิควิธีสอนแก่ครู

6.6 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์งานการประถมศึกษา เพื่อทำความเข้าใจกับประชาชน และควรจัดกิจกรรมทางวิชาการระดับกลุ่มโรงเรียนและอำเภอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบถึงปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ตลอดจนอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา ดังจะสรุปประเด็นสำคัญ ๆ และนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา แสดงให้เห็นว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาการบริหารงานวิชาการในระดับปานกลางทั้ง 6 ด้าน เมื่อพิจารณาถึงปัญหาการบริหารงานวิชาการแต่ละเรื่องในแต่ละด้าน ครูใหญ่มีปัญหามากที่สุด 2 เรื่อง และมีปัญหาน้อย 2 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดในด้านกระบวนการบริหารที่สนับสนุนงานวิชาการ คือ งบประมาณสนับสนุนงานวิชาการไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนประชาศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วยงานด้วยกันกล่าวคือ กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องงบประมาณ งานธุรการ และงานบริหารบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ช่วยเหลือส่งเสริมงานด้านวิชาการ การจัดสรรงบประมาณเน้นหนักในหมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง หมวดค่าใช้สอย ค่าตอบแทน และเงินเดือนครู¹ แต่ปัจจุบันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการประถมศึกษา โดยได้มีการโอนโรงเรียนประชาบาลและโรงเรียนประชาศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ให้อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ การเปลี่ยนแปลงนี้อาจช่วยให้ปัญหาดังกล่าวลดลงได้ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีนโยบายที่จะพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานการประถมศึกษาถึงระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษามากขึ้น การจัดสรรงบประมาณอาศัยข้อมูลพื้นฐานและดัชนีความต้องการ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณา²

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "การบริหารการศึกษาประชาบาล : ระดับจังหวัด," ใน รายงานวิจัยระบบบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2520), หน้า 26 - 27.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, เอกสารประกอบการสัมมนา เจ้าหน้าที่งบประมาณระดับจังหวัด, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524, หน้า 6, 10 - 11 (เอกสารจัดสำเนา).

ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามีความเห็นว่า เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรคือ ทางราชการแจกหนังสือเรียนล่าช้าทำให้เกิดปัญหาการเรียนการสอน ปัญหาความล่าช้าของการแจกหนังสือเรียนนับเป็นปัญหาสำคัญซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามหาวิธีแก้ปัญหาโดยตลอด เนื่องจากเป็นการปฏิบัติตามระบบราชการ หน่วยงานระดับจังหวัดจะต้องรอให้ส่วนกลางสั่งการจึงจะดำเนินการได้ การวางแผนล่วงหน้า การควบคุมและการติดตามผลในเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องแก้ไข จากรายงานผลการประเมินการสัปดาห์แบบเรียน อุปกรณ์การเรียน และเครื่องแบบนักเรียน ซึ่งรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และจัดทำรายงานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรุปข้อคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาได้ว่า ควรจัดสั่งให้ทันกำหนดเปิดเรียนในต้นปีการศึกษาของทุกปี เพราะหากล่าช้าจะเกิดปัญหามาก หากจะให้ผู้ปกครองจัดหาเองก็ไม่สามารถหาซื้อได้ เนื่องจากร้านค้าไม่ได้สั่งหนังสือแบบเรียนไว้ล่วงหน้า จึงไม่มีจำหน่าย¹

การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามีความเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย คือ เรื่องการจัดครูสอนประจำชั้นหรือสอนประจำวิชา แม้ว่าการจัดครูเข้าชั้นเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญมากและจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ และละเอียดถี่ถ้วนโดยจะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความถนัด อารมณ์ และนิสัยใจคอของครูแต่ละคนเป็นสำคัญ² แต่ครูใหญ่ก็มีปัญหาในเรื่องนี้น้อย เนื่องจากครูใหญ่จำนวนมากได้ปฏิบัติในเรื่องนี้ในระดับมากกว่าการสำรวจสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ผลปรากฏในภาคผนวก ข ตารางที่ 30 ครูใหญ่ร้อยละ 77.92 ได้จัดครูให้ทำหน้าที่ประจำชั้นหรือสอนวิชาต่าง ๆ โดยพิจารณาความสามารถและประสบการณ์เป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า เมื่อครูใหญ่ดำเนินการในเรื่องนี้อย่างรอบคอบแล้ว การจัดครูสอนประจำชั้นหรือสอนประจำวิชาก็คงจะเหมาะสมดี ทำให้มีปัญห

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานผลการประเมินการสัปดาห์แบบเรียน อุปกรณ์การเรียน และเครื่องแบบนักเรียน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524, หน้า 15, 17 (เอกสารอัดสำเนา)

² วิชัย ราษฎร์ศิริ, หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา, หน้า 114.

ใน เรื่องนี้

เรื่องที่ครูใหญ่มีความเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยในด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรได้แก่ สภาพของชุมชนไม่อำนวยให้โรงเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งนี้จากการสำรวจสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ผลปรากฏในภาคผนวก ข ตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่าครูใหญ่ร้อยละ 46.63 ตอบว่าปฏิบัติมากในการเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนเสมอ และอีกร้อยละ 35.58 ปฏิบัติในเรื่องนี้ในระดับปานกลาง ส่วนครูใหญ่ที่ตอบว่าปฏิบัติน้อยมีเพียงร้อยละ 3.68 จึงอาจสรุปได้ว่ามีเพียงท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้นที่มีปัญหา และทำให้โรงเรียนไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ และอาจมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก แสดงให้เห็นว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวม 4 ด้าน คือกระบวนการบริหารที่ส่งเสริมงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีปัญหาแตกต่างกับครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กล่าวคือ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาในการปฏิบัติทั้ง 4 ด้านนี้มากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

เนื่องจากจังหวัดสกลนคร มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 368 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 62.91 มีห้องเรียนในอาคารชั่วคราว 155 ห้อง และมีความต้องการห้องเรียนเป็นลำดับที่ 10 ของประเทศ จำนวนนักเรียน : ครู คือ 23.7 : 1 และมีความต้องการครูเป็นอันดับที่ 14 ของประเทศ¹ จากจำนวนตัวเลขดังกล่าวแสดงว่าจังหวัดสกลนคร มีโรงเรียนขนาดเล็กอยู่เป็นจำนวน

¹ คณะอนุกรรมการการดำเนินการจัดสรรงบประมาณการประถมศึกษา ปีงบประมาณ 2524, ตารางรายละเอียดการจัดสรรงบประมาณเพื่อการประถมศึกษา ปีงบประมาณ 2524 ตามคำดัชนีความต้องการทางการศึกษา, หน้า 2 - 16 (เอกสารอัดสำเนา).

มาก และเป็นโรงเรียนที่มีอาคารชั่วคราวอยู่หลายแห่ง แสดงให้เห็นถึงความไม่พร้อมซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ก่อให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ย่อมจะมีปัญหาเนื่องมาจากความไม่พร้อมมากกว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ดังผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาคือข้อ ๆ ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน กล่าวคือโรงเรียนขนาดเล็กมีครูไม่ครบชั้น ครูคนหนึ่งต้องสอนหลายชั้น เกิดปัญหาในการเตรียมการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน ครูใหญ่โรงเรียนขนาดเล็กต้องปฏิบัติงานด้านการสอนและการบริหารด้วย จึงปฏิบัติงานด้านบริหารโรงเรียนได้ไม่เต็มที่ ประสิทธิภาพของการบริหารต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งครูใหญ่มีหน้าที่บริหารอย่างเต็ม และเนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมาก ผู้บังคับบัญชาระดับอำเภอติดตาม ดูแลบังคับบัญชาได้ไม่ทั่วถึง¹ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ก็จะมีอุปกรณ์การเรียนการสอน ถึงอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพียงพอ การปฏิบัติงานของครูอยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีกว่า นักเรียนมาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่า ได้รับแรงจูงใจสนับสนุนให้ตั้งใจเรียน และประสบความสำเร็จในการเรียนสูง²

ส่วนในด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานวิชาการทั้งสองด้านนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะเดียว

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา :

สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนครั้งที่ 1 ในจังหวัดสระบุรี และจังหวัดอุบลราชธานี, หน้า

9 - 11.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียน

ประถมศึกษา : องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา,

หน้า 80.

กัน และทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติตามแนวทางที่หลักสูตรและระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียน กำหนดเอาไว้เหมือนกัน จึงไม่เกิดความแตกต่างกันแต่อย่างใด และจากการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาส่วนมากมีการปฏิบัติตามหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรในระดับมากและระดับปานกลางเกือบทุกรายการ กล่าวคือ มีครูใหญ่จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 ตอบว่าปฏิบัติตามมากในการกระตุ้นให้ครูปฏิบัติตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด และข้อที่ปฏิบัติมากรองลงมาได้แก่การติดต่อขอรับหนังสือแบบเรียนจากอำเภอหรือจังหวัดก่อนเปิดเรียน ซึ่งมีครูใหญ่จำนวน 85 คน หรือร้อยละ 52.15 ที่ตอบว่าปฏิบัติในระดับมาก จะเห็นว่าการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรมีปัญหาน้อย อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดอบรมสัมมนาทำความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

จากการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ปรากฏว่าครูใหญ่จำนวน 75 คน หรือร้อยละ 46.09 ตอบว่าปฏิบัติตามมากในการดูแลให้ครูปฏิบัติตามระเบียบการวัดและประเมินผล ครูใหญ่ 73 คน หรือร้อยละ 44.79 ตอบว่ามี การจัดการประชุมเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจแก่ครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้แบบกรอกคะแนน การประเมินผลประจำปีในระดับมาก จากความพยายามของครูใหญ่ในการบริหารงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ครูเข้าใจระเบียบการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติ ดีขึ้น สามารถปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลได้ถูกต้อง ซึ่งอาจมีผลทำให้ปัญหาการบริหารงาน วิชาการด้านนี้ลดน้อยลงได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเบคเคอร์ (Becker) และคณะ ที่พบว่า เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการนั้นมีปัญหาน้อยที่สุดเกี่ยวกับเรื่องการวัดผลการศึกษา¹

¹Gerald Becker et. al., Elementary School Principals and their Schools, p. 42 - 43.

3. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่มาก และครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่น้อย มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านกรณีศึกษา ส่วนด้านอื่น ๆ นั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของฮอฟแมน (Hoffman) พบว่าการนิเทศการศึกษาเป็นปัญหาสำหรับครูใหญ่มาก กล่าวคือ ร้อยละ 90 ของครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่ 2 - 4 ปี มีปัญหามากในด้านกรณีศึกษาการศึกษา¹

ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งงานธุรการต่าง ๆ ต้องจัดทำมาก เช่น งานโต้ตอบ งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การแก้ปัญหา ตลอดจนกิจกรรมการบริหารอื่น ๆ ทำให้ไม่มีเวลาพอสำหรับการนิเทศการเรียนการสอน แต่โดยความเป็นจริงแล้ว เนื่องจากโรงเรียนมีภาระหน้าที่สำคัญคือการให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียน ซึ่งครูใหญ่จะต้องคอยดูแล แนะนำ และให้ความช่วยเหลือ ให้ครูทำการสอนหรือปฏิบัติตามโครงการทางวิชาการที่วางไว้ได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ดังที่แอกเทิ (Agthe) ได้เสนอแนะในการวิจัยไว้ว่า ครูใหญ่ควรเพิ่มเวลาในการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนให้มากขึ้น²

การที่ครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่น้อยมีปัญหาเรื่องกรณีศึกษา อาจมีสาเหตุตั้งที่ สโตปส์ และจอห์นสัน (Stoops and Johnson) ได้กล่าวไว้ คือครูใหญ่ใหม่มักจะยึดทฤษฎีหรือหลักการในตำราเป็นแนวทางปฏิบัติ หรือบางครั้งก็อาจเป็นเพราะตั้งอุดมคติไว้สูงเกินไป ทำให้เกิดความล้มเหลวในการปฏิบัติ บางครั้งก็ประสบปัญหาครูเก่าไม่ยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ

¹Howardine G. Hoffman, "Pre-service and Inservice Education for Beginning Elementary School Principal," p. 240.

²Robert Russell Agthe, "The Elementary Principals Perceptions of Their Own and Their Role in Curriculum Decision Making," p. 3077 A.

หรือครูใหญ่ที่มีประสบการณ์น้อย การฝึกฝนยังไม่เพียงพอ ทำให้ครูใหญ่ต้องเสียเวลามากเพื่อแก้ปัญหา แทนที่จะได้ร่วมปฏิบัติงานกับครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียน¹ ฉะนั้นครูใหญ่ใหม่ซึ่งคาดว่าจะมีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่น้อย จึงควรพยายามพัฒนาสมรรถภาพของตน โดยศึกษาแนวทางปฏิบัติให้เข้าใจ นำมาปรับเพื่อใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในโรงเรียน

ส่วนในด้านกระบวนการบริหารที่สัมพันธ์กับงานวิชาการ หลักผู้ตรและเอกสารหลักผู้ตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่พบว่าครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่น้อยกว่าครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่น้อยมีปัญหาไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะว่า นับตั้งแต่ พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา ได้มีการเร่งพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาประจำภาค อันเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำภาคให้เพิ่มมากขึ้น โครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษามากโครงการหนึ่ง ได้แก่โครงการการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำภาค เพื่อส่งเสริมวิทยฐานะ ตามหลักผู้ตรสภาการศึกษา พ.ศ. 2519 เป็นโครงการที่เน้นพัฒนาสมรรถภาพความรู้และประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามความต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด โดยจัดโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูรวมทั้งสิ้น 24 โปรแกรม² ซึ่งการที่ครูใหญ่และครูได้มีโอกาสฝึกอบรมตามโครงการดังกล่าว จึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาได้มากขึ้น และอาจเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่แตกต่างกันมีปัญหในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

¹ Emery Stoops and Russell E. Johnson, Elementary School Administration (New York : McGraw-Hill Book Co., 1967), p. 310.

² กษณชัย โพธิ์อาษา, "การประเมินผลโครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำภาค ในเขตจังหวัดสุรินทร์ และศรีสะเกษ" (วิทยานิพนธ์ปริศนาคามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 116 - 117.

นอกจากการฝึกอบรมตามโครงการดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีการอบรมครูใหม่ และครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มาโดยตลอด ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร ตลอดจนแนวทางปฏิบัติตามหลักสูตร ในระยะการเตรียมการก่อนการใช้หลักสูตร และต่อมาก็ سعیให้มีการสัมมนาปัญหาการใช้หลักสูตร ซึ่งจากการอบรมครูใหม่และครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นี้ ทำให้ครูใหม่และครูมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติมากขึ้น และในการอบรมสัมมนาทุกครั้งครูใหม่โรงเรียนประถมศึกษาทุกคนก็มีโอกาสเข้ารับการอบรมเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นการปฏิบัติประการหนึ่งที่ทำให้ครูใหม่ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหม่แตกต่างกัน มีปัญหาในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

4. อุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาส่วนมากคือ ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแคลนครู และนักเรียนส่วนใหญ่ยากจน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าอุปสรรคเหล่านี้มีผลต่อการบริหารงานวิชาการเป็นอันมาก การขาดงบประมาณสนับสนุนนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพราะมีโรงเรียนในสังกัดอยู่เป็นจำนวนมาก โรงเรียนขนาดเล็กก็ไม่สามารถจะแสวงหางบประมาณสนับสนุนงานวิชาการได้ด้วยวิธีอื่น ๆ นอกจากคอยรับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ ซึ่งหน่วยงานบริหารที่เกี่ยวข้องควรจะได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนงานวิชาการให้มากขึ้น ทั้งในกิจกรรมอำนวยการ และกิจกรรมการบริหารโรงเรียน ในระดับโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณเป็นค่าวัสดุรายหัวตามจำนวนนักเรียน พิจารณาแนวโน้มของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและความเป็นไปได้ของงบประมาณ เพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพิ่มเป็นรายปี และเพื่อให้การขอดีงงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการประถมศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องและสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ควรมีการวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดเป็นแผนระยะยาวและแผนปฏิบัติประจำปี อุปสรรคที่มีความสำคัญมากอันดับถัดไปตามความเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา คือ การขาดแคลนครู ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการเป็นอันมาก อาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดสรรอัตราค่าส่งครูอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ดีขมีและตัวแปรต่าง ๆ เป็นแนวทางในการพิจารณาจัดสรร และควรมีการศึกษาค้นคว้าและ เลื่อนแนะนำนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อใช้ในโรงเรียนขนาด

เล็ก เพื่อลดอัตราความต้องการครู และแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นได้ อุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความเห็นของครูใหญ่อีกประการหนึ่งคือ นักเรียนส่วนใหญ่ยากจน ซึ่งจัดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนขาดเรียนบ่อย ขาดอุปกรณ์การเรียน ไม่ได้รับประทานอาหารเช้า ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ต่อการเรียนของบุตรหลาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ทางโรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้โดยตรง แต่ก็อาจหาทางช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ สัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ให้บริการหนังสือเรียนให้ยืมเรียน แจกสมุดดินสอ และเครื่องแบบนักเรียน ซึ่งได้รับจากทางราชการให้แก่นักเรียน ตลอดจนจัดหาทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียนที่ขาดแคลนแต่มีผลการเรียนดี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา

1. ควรทำความเข้าใจกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเพื่อให้สามารถนำไปเป็นปฏิบัติได้อย่างมีขั้นตอน การปฏิบัติงานในโรงเรียนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้เข้าใจ เพื่อจะได้บริหารบริการหลักสูตร ให้การใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 บรรลุความสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้
3. ควรส่งเสริมให้การสังเกตการเรียนการสอนเป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด พยายามลดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด
4. ควรศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน และควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปอย่างถูกต้อง
5. ควรศึกษาหลักและวิธีการนิเทศภายในโรงเรียน และนำไปใช้เพื่อติดตาม ดูแล และช่วยให้การปฏิบัติงานของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ควรส่งเสริมให้สภากิจกรมส่งเสริมหลักสูตร ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้นักเรียน ตลอดจนสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่นักเรียน และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารการศึกษา

1. ควรจัดการอบรมสัมมนาครูใหญ่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารที่จำเป็นแก่ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา
2. ควรจัดส่งครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาเข้ารับการอบรมสัมมนาเมื่อมีการจัดการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน
3. ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยคำนึงถึงคุณสมบัติและความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
4. ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึง และพยายามให้เกิดความเป็นธรรมให้มากที่สุด
5. ควรพิจารณาจัดสรรอัตราค่าส่งครูให้กระจายไปสู่โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนในท้องถิ่นห่างไกล โดยพิจารณาตามระดับความต้องการของโรงเรียน
6. ควรให้มีการวางแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และติดตามผล
7. ควรนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการบำรุงขวัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และให้คำปรึกษาแนะนำการบริหารงานในโรงเรียน

ค. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยพิจารณาตัวแปรอื่น ๆ เช่น อายุ และเพศ ของครูใหญ่ และความกดดันของพื้นที่โรงเรียนตั้งอยู่
2. ควรศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา
3. ควรศึกษาการใช้เวลาของครู และพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา
4. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยศึกษาความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา